

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XIII. Deum tum in omni, tum etiam in pecuniaria neceßitate,
egentibus mirabiliter subuenire.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45653

statim sanus factus est homo ille. Enimuerò adeò sanus factus est, ut illico sustulerit ipse grabatum suum, nouus Atlas factus. Ex quibus omnibus enumeratis exemplis clarum fit, quàm diuersa sint diuina iudicia ab humanis; cum toties Deus iudicet manum porrigendam ijs, quos homines esse deferendos iudicauerunt; quorum vtrumque docet, nec nimiam in hominibus fiduciam collocandam, nec vnquam Deo diffidendum. Hoc est, quod veteri prouerbio dicitur: *Deus de machina*: stat enim ille pro nobis inuocatus, cum nos etiam in extrema tegula stamus.

CAPVT XIII.

*Deum, tum in omni, tum etiam in pecuniaria necessitate
egentibus mirabiliter subuenire.*

I.
2. Cor. 5. 18.
Ephes. 3. 20.

Ierem. 2. 13.

Profanorum hominum iudicio; *Nummus est humanae potentiae compendium*; rectius dicerent: *Deus est humanae potentiae compendium*. Siquidem omnia ex Deo, qui potens est omnia facere superabundanter, quàm petimus, aut intelligimus, secundum virtutem, quae operatur in nobis. Ille fons est omnis boni; ille Oceanus misericordiarum; ille asylum; ille scutum; ille portus; ille spes prima & vltima miserorum. Ut proinde stolidè erret, qui, fonte deserto, cisternas sibi fodit, quae continere non valent aquas; aut fluuium, immo riuiulum existimat Oceano pleniorum; vel qui, cum vidit, se ab omnibus deseri, etiam à Deo desertum arbitratur; quasi exhausta sit illius potentia & bonitas, aut fons misericordiae exsiccat. Non nouit Deum, quisquis, in rebus ambiguus, non consulit Deum. Non credit Mundi gubernatorem Mundo esse superiorem, quicumque se abstrahi sinit, per vllam rem Mundi. O quàm vilis spes est, quae nititur Mundi potentia! quàm fugax Principum custodia! quàm fallax fiducia creaturae! Fascinatio, error, caecitas, infania est, quærere vbique vel solatia, vel auxilia, & ignorare, aut obliuisci eum, in quo sunt omnia, immo etiam à quo sunt omnia, qui & est omnia in omnibus.

II.

De Protheo, versipelle falsoque Deo, quem alij Vertumnum appellauerunt, Propertius ita cecinit:

Oppor-

*Opportuna mea est cunctis natura figuris.
In quamcumq; voles, verte, decorus ero.*

Propert. lib.
4. eleg.

Multò veriùs hæc de vero Deo canas: in omnibus periculis, in omni necessitate est opportunus. *Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ: ut misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno.* Amemus ubique pulchrum. Pulcher est in pulchro Mundo, quem condidit; pulcher in potentia; pulcher in misericordia; pulcher in æquitate; pulcher in cœlo; pulcher in terra; decorus in Virginis vtero; decorus in iumentorum stabulo; decorus in cunis; decorus in templis; decorus in spinis; decorus in clavis; decorus in ipsa crucis deformitate: potens verbo, potens facto. Pete ab eo, quidquid à Deo peti potest, & (si quidem tibi proderit) scito, te impetraturum. Accusant te homines? premunt aduersarij? ad illum recurre, & audies: *Quoniam in me sperauit, liberabo eum; protegam eum, quoniam cognouit nomen meum.* Sic sperantes Apostolos à calumnijs Phariseorum liberauit, quando *esurientes cœperunt vellere spicas, & manducare.* & Pharisei videntes dixerunt ei: *Ecce discipuli tui faciunt, quod non licet facere sabbathis: Tunc enim dixit eis: Non legistis, quid fecerit Dauid: quando esuriit, & qui cum eo erant: quomodo intrauit in domum Dei, & panes propositionis comedit, quos non licebat ei edere, neq; his, qui cum eo erant, nisi solis sacerdotibus. Aut non legistis in lege, quia sabbathis sacerdotes in templo sabbathum violant, & sine crimine sunt. Dico autem vobis, quia templo maior est hic. Si autem sciretis, quid est: Misericordiam volo, & non sacrificium: nunquam condemnassetis innocentes.* Eodem pacto protexit illos, quando accesserunt ad eum ab Ierosolymis Scriba & Pharisei, dicentes: *Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem seniorum? non enim lauant manus suas, cum panem manducant.* Nimirum sic Deus iudicat, vt malè iudicantes damnet; & cum nemo est, qui defendat innocentes, ille patrocini-um eorum suscipit. Quod qui credit vndique linguis appetitus, libenter ad illum recurrens dicit: *Redime me à calumnijs hominum.*

Hebr. 4. 16.

Psal. 90. 14.

Matth. 12. 1.

1. Reg. 21. 4.

Matth. 15. 1.

Psal. 113.

Quid, quòd ab ipsiis etiam amicis, cognatis, fratribus ac parentibus deserti à Deo non deseruntur? Neque enim vana est laus illa: *Pater meus, & mater mea dereliquerunt me, Dominus autem assumpsit me.* Nonne amici Iob tales erant, vt eis meritò diceret: *consola-*

III.

Psal 26. 10.

Iob. 16. 2.

consola-

consolutores onerosi omnes vos estis? Ipsa eius vxor, tanquam Lycifca, ante eum stabat, & latrabat: ipsi filij & filia mœrore ingenti eum affecerunt: deseruerunt eum opes; deseruerunt vires; denique, velut catharma, in sterquilinio iacebat, *Dominus autem assumpsit eum: Et addidit omnia, quaecumq; fuerant Iob, duplicia, & benedixit nouissimis Iob, magis, quam principio eius.* A fratribus desertus erat Ioseph, sed *Dominus assumpsit eum.* A patre desertus erat, qui dixerat: *Domine permittite mihi primum ire, & sepelire patrem meum. Sed Dominus assumpsit eum* inquit: *Sine, vt mortui sepeliant mortuos suos: tu autem vade, & annuncia regnum Dei.* Neque mater potuit filium iuuare, quem, ante portas vrbis Naim, loculi tactu surgere iussit Christus; potuit ergo iuuare Christus; & potuit dicere adolescens: *mater mea dereliquit me, Dominus autem assumpsit me.*

I V.

Pastos esse ab eodem Seruatore, qui, quod manducarent, non habuere, supra meminimus. Sed & opifices nequidquam sudantes, si ei necessitatem suam aperiant, nequaquam deseruntur. *Præceptor, tota nocte, laborantes nihil cepimus, ait bonus alioqui cymbæ liniq; magister.* Qua arte aliquid capere potuit? *In verbo autem tuo laxabo rete, ait. Et cum hoc fecissent, concluderunt piscium multitudinem copiosam.* O opifices, quibus nihil ex voto succedit, quid totos dies, totasque noctes frustra fatigamini? quid oleum & operam perditis? verum est, sudatis: verum est, vigilatis: verum est, suendo, secando, fabricando, piscando vos rumpitis: verum est, precium duplum laboris exigitis, & captatis: & nihil hæc omnia proficiunt: figuli opes colligitis: semper egetis, semper idem inopiæ saxum voluitis; omnia lucra in sacculum pertusum mittitis: quidquid influit, effluit; quasi ad Danaidum dolia damnati in cassum laboratis. Vultis causam nosse? non est vobiscum Deus: non offertis Creatori vestro manè diem, vespere noctem: non præcedit laborem vestrum oratio: non sumitis à cruce præmissa benedictionem. Dicite cum Petro, ad Christum: *In verbo tuo laxabo rete: Vsq; modo non petistis quidquam in nomine illius: Petite, & accipietis.*

V.

Quin, etiam si regnum illius non sit de hoc mundo, nec venerit ad dandas caducas, sed æternas atque cœlestes opes; tamen, si ita profuerit, etiam pecunias providebit. *Accesserunt, qui didrachma accipiebant (publicani) ad Petrum, & dixerunt ei: Magister vester soluit didrachma? id est, duo drachma) Et ait: Etiam, Quod*

Quod de facto, non de iure, Christum soluisse, semper viderat, vel hoc ipso postea falso accusatum, quasi tributa Cæsari solui prohibuisset. Et cum intrasset in domum, Petrus, praeuenit eum IESVS, dicens: Quid tibi videtur Simon? Reges terra à quibus accipiunt tributum, vel censum? à filiis suis, an ab alienis? Et ille dixit: Ab alienis. Dixit illi IESVS: Ergo liberi sunt filij. Vt autem non scandalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum: & eum piscem, qui primus ascenderit, tolle: & aperto ore eius, inuenies staterem: illum sumens, da eis pro me, & te. Stater enim, seu siclus, erat tetradrachmum, id est duo didrachma, vnum pro Christo, alterum pro Petro; quia vnusquisque didrachmum, seu dimidium sicli pendere debebat. Expende hinc iudicium Christi, & in causa, & in miraculo. Causam ipse indicans ait: Vt non scandalizemus eos. Scandalum id fuisset, non datum, sed acceptum, vt vocant Theologi, ex quorum sententia non acceptum sed datum duntaxat scandalum est necessario vitandum. Ea tamen erat bonitas Christi, vt, qui alibi scandalum acceptum contemnendum censuerat dicens: *finite illos, caeci sunt, & duces caecorum*, hoc tamen loco, vel grandi miraculo interueniente, voluerit vitare. Nam miraculum multis de causis fuit magnum. Etsi enim Theophylacto daremus, staterem illum, non pecuniam fuisse, sed margaritam, vnde sciuit Christus, piscem primò trahendum margaritam habiturum, si non, spiritu Prophetico, absentia vidit? sed incredibile est, fuisse margaritam, cum margaritæ non in ore, sed in ventre; non in piscibus, sed in conchis sojeant inueniri. Fuit ergo verus siclus, & miraculum inde maius, quòd Christus absens sciret, quis fuerit ille piscis, qui in ore staterem esset gesturus; & quòd sciret, illum primò ascensurum; immo quòd potius fecerit, vt ille primus ascenderet; aut quòd in ore ascendentis staterem ipse crearet aut formaret; nisi enim ibi primùm eum fecisset, non in ore, sed in ventre piscis stater repertus fuisset: deglutiunt enim pisces, quod ore rapiunt. Quo ex facto apparet, quantis miraculis, vel pecuniam quoque suppeditet indigentibus benignus Deus. Quod & per Matrem suam legitur fecisse.

Matth. 17.

24.

Matth. 15. 14

Monasterium est valde magnum in Hierusalem, non modicam habens congregationem in quodam loco, inquit Gregorius Turonensis, Deuotio populi saepe plurima confert. Veruntamen Imperatoris iussu ibi non minima largiuntur. Accidit autem, quodam tempore, vt, pro penuria egestatis, vade eis victus necessaria deficerent. Congregatio

VI.

S Gregorius
Turon. lib. 1.
de glor.
Martyt. 9. 11

O

itaq.

itaq; garrula Monachorum, cum, una atq; alia die refectiois, ab-
moniam non caperet, vociferantur ad Abbatem dicentes: Largire ci-
bos, aut permitte discedere unumquemq; in locum, quo vitam propagare
possit; alioqui, nec te consulto, discedimus, ne pereamus fame. Hac, ij
dicentibus, ait Abbas: Oremus fratres dilectissimi, & Dominus mini-
strabit nobis cibos: nec enim potest fieri, ut deficiat triticum in eius mona-
sterio, quae frugem vita ex utero pereunti intulit Mundo. Quibus vigilan-
tibus, nocte tota, ac psallentibus, mane orto, ita reperiunt cuncta horreo-
rum habitacula repleta tritico, ut vix vel referari ostium posset. Ac-
cepto autem cibo, gratias egerunt Deo. Post multos vero annos, iterum
deficiente cibo, clamauerunt Monachi ad Abbatem, qui ait: Vigilemus,
ac deprecemur Dominum, & forsitan transmittere dignabitur alimenta.
Deniq; prosternuntur ad pavementum templi. Vigilantes itaq; noctem in
Psalms hymnisq; & Canticis spiritualibus, cum se, post matutinas, somno
dedidissent, venit Angelus Domini, & posuit, super altare, multitudinem
innumeram auri. Erant enim ostia edis obserata. Exurgente autem
mane Abbate cum Monachis, ad celebrandum cursum, viderunt
multitudinem auri super altare. Et ait Abbas Custodi adituo: Quis
Praefectorum huc ingressus est? qui hac detulit? Respondit: Post egres-
sum vestrum, nullus hic hominum accessum habuit, sed ostij clauem mu-
nitam retinui, & mecum habui, donec surgeres ad commouendum signum.
Tunc stupens Abbas cum Monachis, munus caeleste intellexit, gratiasq;
Deo agens, collegit; comparatisq; victui necessarijs plebem creditam af-
fluenter refecit. Nec mirum, si B. Virgo, sine labore, suis protulit victum,
quae sine coitu viri concipiens, virgo permansit & post partum. Haec S.
viri verba sunt, quibus ego aliud adiungam, verbis meis.

VII.
Surius 5. A.
pril. in vita
eius, & F. Io.
Chrysoft. de
Större in
vita edita
Antuerpiae
Anno 1627.

Hermannus, postea, ab ipsa Deipara, cum duobus Ange-
lis, ei se spectabilem praebente Iosephi sibi nomen adsciscere iussus
(cuius Beatificationem Ferdinandus II. Imperator Diuis affectissi-
mus Romae à Sede Apostolica petiuit) antè, quàm, in Steinfeld-
si cœnobio, sub S. Norberti vexillo, in Præmonstratensium ordi-
ne, stipendia faceret, cum adhuc septennis, Coloniae, scholas fre-
quentaret, ceteris condiscipulis, festis ac Dominicis diebus, in pla-
tea pueriliter lusitantibus, solebat se subducere, atque in B. Virgi-
nis monasterio, ad quandam, diuinæ Matris Filium Deum brachio
gestantis, se se imaginem illatebrare. Ibi, haud secus ac si statua
viuerent, ita iam cum Matre verba faciebat: iam cum Filio eius
suauissimè, & tanquam cum æquali, familiarissimè sermocinaba-
tur.

tur. Si panem nactus erat, aut si pomulum habebat, Matri Filio-
que eius lubens, gaudensque sportulam attulit ac porrexit. Et ve-
rò acceptum id sibi munus esse, cœlestis Virgo perspicuè ostendit:
quippe quæ extento, quantumis ligneo brachio, munus accepta-
uit. Quin & locuta est cum Hermanno elinguis imago, iussitque
eum cum Puerulo suo colludere. Quod ad vespertinum vsq; tem-
pus factum: vt verè dicere posset diuina Sapiencia: *ludens in orbe*
terrarum, & delicia mea esse cum filijs hominum. Parentes illi erant
pauperes, quibus non suppetebant sumtus, ad illum ritè vestien-
dum. Quare aspera ac frigida hyeme, moris sui seruans, ad castæ
Matris statuam in templum venit. Vsque adeò cœlesti flamma,
æstuantem rigens bruma non impediuit. Ibi Imago rursus verba
fundens interrogauit, cur, tempore tam frigido, nudis incederet
pedibus? cui ille respondit: *Calceis careo.* Mox illa, lapidem, ia-
quit, illum vides? (& digito lapidem monstrabat) sub eo qua-
tuor denarios reperies, eos tolle, & calceos eme. Adit lapidem,
inuenit pecuniam, & exultante animo ad gratiæ tantæq; liberali-
tatis Matrem recurrit, eique gaudibundus nummos ostendit. At
illa, quoties, posthac calceis, tabellis, aliâque scholastica supel-
lectili indigebis, eum lapidem adi, semper inuenies monetam.
Quid puerilis ætas, quid mulier, tacitum secretumue seruat? Igi-
tur neque potuit ista res vel Hermanno puero, vel ab Hermanni
matre femina diu cœlari. Vulgata est. Rescipientes reliqui etiam
pueri & ipsi eundem lapidem adierunt, mouerunt, sed nihil repe-
rerunt: quia non itidem, vt Hermannus, coluerant thesauri mon-
straticem. Tanti refert, ynde quis non opem solùm, sed opes etiã
petat.

Prou. 8. 3 1.

Fabulæ Fortunatum quendam fingunt, in silua, Deam ob-
uiam habuisse, quam Fortunam vocant, à qua marsupium dono
acceperit, eius virtutis, vt quoties vellet, ex eo aureos nummos
posset educere, tanquam è fonte quodam perenni, aut potiùs flu-
uio & Pactolo auri. Fingunt hæc. Somnia sunt Parnassi. Felicior
Hermannus fuit Fortunato. Sub lapide semper pecuniam reperit,
quoties quæsiuit. Docuit ergo nō à Fortuna, sed à Maria eiùsque
inprimis Filio, opes sustentationi necessarias esse flagitandas. Ne-
que Midas Phrygiæ rex aurum quæsiuit, vbi debuit; quæsiuit a-
pud Deum, sed falsum, & qui ad dilapidandas, non cumulandas
diuitias est opitulatur. De vera in verum Deum fiducia à S. no-

VIII.

Ouid. lib.
1. Metam.

stro Ignatio discenda, infra memorabo: hinc pecunie insperato sup-
ditate exempla è vita illius appono.

I X.
Petr. Riba-
den. lib. 5.
vitæ S. Igna-
tij cap. 9.

Roma Petro Codacio nuper mortuo, & S. R. E. Cardinalibus pro-
pter obitum Pauli III. Pont. Max. in noui Pontificis electione occupa-
tis, inopia nostri premebantur: quibus extremam etiam famem metue-
bant multi, humana ratione rem aestimantes. Ignatius verò eo ipso tem-
pore familiam suam auxit, & intra paucos dies, plurimos Societatis Can-
didatos in Societatem admisi: multis eius animum admirantibus, quibus,
quod consecutus est, admiratione noua admirationem ademit. Nā hoc ipso
tempore cum aliquando Ioan. Crucius, domesticus obsonator, homo simpli-
sissimus, & seruens spiritu ex D. Ioannis Lateranensis templo vespere do-
mum reuerteretur, ad amphitheatrum, quod vulgo Colosseum dicunt, in
hominem incidit, qui in manum illi centum nummos aureos silentio tra-
didit. Eius aspectu plurimum Ioannes commotus est, & horrore quodam
perfusus: tradita enim homo pecunia, ex oculis mirantis subito euanuit.

X.

Alias etiam, dum idem Ioannes summo mane obsonatum it,
obuiam illi factus est quidam, qui mar supium aureis nummis plenum in
manu dedit. Et quod nondum plane illuxisset, quis esset, agnosci non potuit.
Obsonator certè noster Demonem suspicatus, eiusq. timens insidias, in
templum D. Mariae supra Mineruam, quod proximum erat, se repen-
tè coniecit, precatusq. Deum est, ut se dolo, & fraude omni liberaret.
Pecuniam domum allatam, adulterinam nonnulli suspicabantur, & a
Diabolo, ut nobis imponeret, prestigis quibusdam adumbratam. Sed
tamen vera, & recens, & aurea fuit: eaq. debita soluta sunt. Eodem
penè tempore, in alia nostris difficultate versantibus, dum, in propatulo
loco, apertam arculam tomento & scrutis vilissimis referiam, P. Ioan-
nes Polancus domi perscrutatur, & scripta quadam diligentius inqui-
rit, recentes nummos aureos fulgentesq. in ea casu reperit, quibus
subuentum presenti necessitati est. Nam illud diuina quidem providen-
tia signum, minus tamen mirandum est, in summis rei familiaris angu-
stis fuisse, qui nostra necessitatis insci, pecuniam ultro offerrent, vel etiā
benigne domum deferrent: qua ratione nostrā saepe inopiam subleuarent.

X I.

Io. Iunior in
scala cœli.
Leon. Mayr.
21. Maij in
stemmate
Mariano,

Per simile, & aliquantò etiam prodigiosius est, quod à Io-
anne Iuniore aliisque memoratur, de Nobili quidem, & pia, sed
pauper cula matrona, quæ, cum non esset, quod alendis geminis fi-
liabus sufficeret, adduxit eas in templum, ad statuam Matris Dei;
ibi manus filiarum, in manus Mariæ transponens: *Has meas filias,*
inquebat, quas, ob inopiam, sustentare non possum, tibi, ô Dei parens,
in manus

in manus trado, iure meo materno omni tibi resignato, ut tu illas pariter in vita, & virginea illibataq; castitate cōserues. Oratione, in hunc modū, peracta, domū regrediuntur. Redeuntibus incognitus iuuenis sacculum 100. talentorum offert, hoc se aiens patri earū adhuc debuisse. Hac pecunia mater filias decentiū vestitas reliquis etiam rebus necessarijs instruit. Sed adsunt illico oculi maligni, & linguæ Theoninæ, quæ spargunt, inhonesto quæstu, filiabus, peculium obvenisse. Doluit castissimis puellis magis infamia, quàm inopia. Quò confugerent virgines, nisi ad Virginem, & filia, nisi ad Matrem? Eunt comprecatur; queruntur, apud Deiparam, de publica infamia, in publico loco. Extemplo ostensum est. Superos audire mortalium preces. Nam nullā mora, in conspectu totius civitatis, duo pulcherrimæ iuventutis Angeli è cœlo advenēre, manibūque elegantissimas coronas ferentes dicebant: *Hæc ferta vobis, in testimonium illibate vestre virginitatis mittit Maria IESV & vestra Mater.* Cum dicto ferta, obrulerunt, atq; etiam oculis moralium se subducentes magnam & Deiparæ, & ambarum virginum opinionem, in spectantium animis, reliquerunt. Quippe duo ecenobia extemplo exædificata sunt, in quibus duæ tātæ cœli gemmæ conderentur. Ita dotare novit Dei Mater filias sibi commendas. Bonæ sunt artes, quæ diuinis auxilijs nituntur. Malis artibus homines plus amittunt, quàm acquirunt.

Quod vel Phryx ille voluit indicare, cuius hæc sunt. XII.
Valde exercitatus fur, egregiam & quæstuosam operam quadam nocte nauarat, compilaris aliquot diuitum arculis. Itaq; auro argentoq; refertum sacculum portans etiam in pauperis ades devenit: quas scrutans cum nihil inueniret rerum preciosarum, in farinarium tandem vasculū incidit. Ne vacuus autem, contra disciplinam suam, discederet, ponit sacculum, in illum congesturus farinam. At pater familias strepitu excitatus de somno, & timens victui suo, in furem telo arrepto, cum clamoribus irruit. Ille territus ex adibus, sacco relicto fuga, euadit. At pater familias, excusso igne & lumine illato, magnas, præter spem, opes reperit. Sic ille qui farinam pauperi relinquere nolisset, auro & argento caruit. Nimirū sæpe ex insperato succurritur innocentibus; & malè parta, malè dilabuntur, longèq; maius lucrū reportat, qui lucrum Dei causâ negligit. Cuius rei insignem habemus, in messore, doctrinam, à probatæ fidei authore, enimuerò ab oculatis testibus relatam. Miles, in Germania, diues agri, messores conduxerat,

Thom. Can-
tiprat. lib. 2.
c. 53. §. 9.

qui, secto gramine, focnum facerent. Illi in opus strenuè incumbant, vt diurni laboris mensuram quisque impleret. Erat fortè peruigiliū Sancti cuiusdam, cum sub vesperam, vndique, in pagorum turribus, campanum æs cœpit compulsari, signumque dari ad Vesperas. Eo sonitu audito, *Desistamus*, inquit vnus è mesoribus, *falcemq; seponamus, tempus est Vesperarum*. Pia monitio, apud crudos animos, non habuit locum. Quin disterijs insuper asperferunt ceteri monitorem. Ille tamen nullis sarcasimis absteritus, falce & opere relicto, ad preces cantusque Vespertinos se contulit, reliquis porrò gramen cadentibus. Tertio inde die, in pratum veniens, & longo, post reliquos, interuallo laborem incipiens pro deridiculo habitus est. Tulit cachinnos patienter: sed non diu fuit, cum irrisores se ipsos senserunt cachinno dignos. Vix enim ille manu falcem vibrare ceperat, cum ex eminentiore graminis surculo auream quandam miræ & visendæ magnitudinis monetam pendentem conspexit. Quid illo lætius? Cadit illico in genua, & præ gaudio, lachrymans in diuini Largitoris laudes effunditur. Concurrunt ad clamorem socij, concurrunt & prati dominus miles: vident nummum non vulgari modo, sed prodigiosè inscriptum. Miles, qui olim aliquot annos inter scholas, haud magno sanè operæ precio contriuerat, litteratam tamen monetam, voce patria, legit, & hunc ferè sensum inuenit: *Manus Dei me compegit; & in donum me redegit pauperi; qui non infregit diem Sancto celebrem*. Nummum hunc vxor militis tanti fecit, vt magna pecuniæ summa eum emtum multis postea, in rei gestæ testimonium memoriâque monstrâre.

XIII.

Narrabo hîc, quòd à viro diligente atque industrio in eandem rem narratum habeo. Duo vnà iter faciebant, quorum vnus in perpeti metu de victu comparando versabatur, alter verò de Dei Prouidentiâ certus ac sui securus plenus lætitijs pergebat. Hoc mirari ille, & è socio quærere; quænam res ei tantam animi tranquillitatem adferret? Nam ego, inquiebat, curis conficior, & quando de futura vitæ sustentatione cogito, intemperijs agitator. Ast ego, inquit alter, dudum hæc examissim cogitavi, curamque omnem in eum conieci, *Per quem nec ales esurit*. Quamquam neque otiosè vitam agere decreui, sed statui, manum cum Deo mouere. Quia igitur immobili adhæreo, ideò quietus sum. *Quid verò est, manum cum Deo mouere?* rogat iste, Cui alter *Fide*
liter

Uter, inquit, *artem quam didici, exercebo: cetera Deo permittā.* Dictum hoc impio risu excepit anxius ille, dicens: *Vidisse se multos Deo fretos deceptos esse.* Mox ergo relapsus ad suas dubitationes, & deliberationes coepit, inter alia, p̄celli metu cecitatis; *Et quid, inquit, te futurū esset, si cecus fieres?* In hac formidine, incipit tentare, quomodo cecus factus progredi posset? Itaque oculos claudit, cautēque manu prætenta, magno spacio nouus andabata progreditur. Verūm ita sponte cecus marsupium auro grauidum, in viā iacens, præterit, quod ponē subsequens socius conspectum illico sustulit; dicens, solitudine nimia excæcatus diuinæ Prouidentię largitatem non videre. Quia igitur in hunc modum adiunxit pauperem de inopia: *venite & timete Dominum omnes Sancti eius: quoniam non est inopia timentibus eum. Diuites egerunt & esurierunt: inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono.* Huc ergo, qui non habetis argentum, properate, emite, & comedite: *venite emite absq; argento.*

Pf. 106. 41.
Psal. 33. 10.

Isa. 55. 1.

XIV.

Absq; argento emit, qui spe & fiducia in Deum emit: *absq; argento emit*, qui non confidit in multitudine diuitiarum: *absq; argento emit*, qui argentum dispergit & dat pauperibus; nam centuplum accipit, etiam in hac vita. Luculentam rem recenset Ioannes Moseus cognomento Euiratus, his verbis: *Cum in Samo insula essemus, narrabat nobis venerabilis pauperum cultrix Maria Mater Domini, Pauli candidati, dicens: cum essem in ciuitate Nisiba, erat ibi Christiana mulier virum habens gentilem. Erant autem pauperes, habebant tamen quinquaginta numismata. Die verò quodam ait vir uxori suæ: Demus hæc numismata feneratori, ut aliquod solatium ex eis capiamus. Ea enim scullatim consumimus, & deficiunt. Respondens autem illa bona uxor ait viro, si placet ea fenerari, veni demus illa sub fanore Deo Christianorum. Dicit ei vir eius. Et ubi est Deus Christianorū, ut demus ei? ait illa: ego tibi ipsum ostendam. Si enim huic dederis ea, non solum non illa perdes, sed & usuras tibi persoluet & capitale duplum reddet. Qui ait: Eamus, ostende mihi illum, & demus ei. Illa verò assumens virum suum, duxit in sanctam Ecclesiam. Habet autem Ecclesia illa quinq; magnas ianuas. Cum ergo induxisset illum in Ecclesia porticum, ostendit ei pauperes dicens: istis si prabueris, Deus Christianorum ipsa accipit. Isti enim omnes sui sunt. Qui mox eum gaudio numismata capit erogare pauperibus. Reuersiq; sunt in domum suam. Cum verò post menses tres necessitate sumptuum angustarentur, ait vir uxori suæ: Soror, nihil, ut video, nobis daturus est Deus*

Io. Moseus
Euiratus in
prato spirit.
cap. 185.

Deus Christianorum, ex debito illo; & nunc angustamur inopiâ. Respondit mulier & ait illi: Profecto dabit. Vade, ubi illa dedisti, & exhibebit ea tibi cum omni alacritate.

XV.

Quo audito, ille currens abiit in sanctam Ecclesiam. Veniensque in loco, ubi erogauerat numismata pauperibus, & circueiens totam Ecclesiam neminem vidit, qui sibi debitum redderet, nisi solos pauperes denudò sedentes. Cum ergo cogitaret à seipso, cui diceret aliquid, aut à quo exigeret, aspexit, ante pedes suos, in marmore iacere numisma unum de illis, quæ pauperibus ipse erogauerat, inclinansque se & accipiens illud abiit in domum suam, & ait coniugi suæ: Ecce profectus sum in Ecclesiam, & crede mihi, mulier, quia Deum Christianorum non vidi, ut dixisti, nullusque mihi aliquid dedit, nisi quod hoc numisma ibi positum vidi, ubi ego prius erogaueram. Tunc ait ad eum mulier illa mirabilis: Ipse est, qui tibi hos inuisibiliter prestitit. Ille enim, inuisibili potestate suâ, disponit hunc Mundum. Sed vade, Domine mi, eme nobis aliquid, ut comedamus hodie, rursusque ipse providebit nobis. Abiit ille & erexit sibi panem & vinum & piscem, & veniens domum dedit uxori. Quæ accipiens piscem capit ipsum purgare, exenteransque illum, inuenit in visceribus eius lapidem valde mirabilem, ita ut miraretur mulier illius pulchritudinem. Non tamen sciebat, quid esset. Seruatum autem offendit reuertenti viro, dicens: Ecce hunc lapidem in pisce reperi. Videns autem & ipse miratus est quidem ipsius pulchritudinem, ignorabat tamen quid esset. Cum autem comediasset, ait uxori: Da mihi lapidem, ut vadam & vendam illum, si quid fortassis pretij de illo accipere contingat. Neque enim, ut dixi, nouerat & ipse quid esset, utpote simplex & rudis. Tulit itaque lapidem & abiit ad Trapezitam, cuius erat proprium talia emere & vendere, inuenitque illum, iam clausis omnibus, egredientem (ad vesperum enim iam dies erat) & ait illi: Vis emere hunc lapidem? ille vero considerans lapidem, dixit ei: Quid vis, ut tibi pro eo soluam? ait autem ille: da quidquid vis. Ad quem ipse: Accipe, inquit, quinque numismata. Putans autem venditor, quia illuderet sibi, dicit ei: Et quantum vis pro illo persolvere? Existimans Trapezita, quod ita ille, per ironiam, loqueretur, ait ipsi: Accipe decem, pro eo, numismata. Venditor iterum se irrideri arbitrans, tacuit. Dicit illi Trapezita: Viginti numismata accipe. Ille autem tacebat nihil respondens. Cum vero ad triginta, quadraginta, quinquaginta numismata emptor ascenderet, & se daturum ea iuramento affirmaret, cepit ille amplius lapidem estimare. Paulatim vero emptor ascendens usque ad trecenta numismata

numismata peruenit, deditq; illa vendenti. Ipse igitur, dato lapide, acceptaq; pecunia, venit ad uxorem suam gaudens. Quæ cum videret illum exultantem, dixit: Quanto illum vendidisti? Putabat autem quod illum quinq; aut decem minutis vendidisset. Tunc ille trecenta numismata proferens dedit illa uxori suæ dicens, tanto se illum vendidisse. Illa verò summam diuinæ bonitatis clementiam admirans dixit ei: Ecce DEVS Christianorum qualis est, quàm bonus, quàm gratus, quàm diues! Vides quia non solum quinquaginta numismata tibi reddidit, quæ tu illi mutuasti, sed paucis diebus tibi sexcuplicata restituit? Agnosce igitur, quia non est DEVS alius, neq; in terrâ, neq; in cælo, nisi ipse solus. Ille verò miraculo admonitus, cū experimento didicisset & ipse veritatē, effectus repente Christianus, glorificauit Deum & Saluatorem nostrum Christum cum Patre & Spiritu sancto, plurimas referens gratias prudentissima uxori suæ, per quam vera Dei notitia ipsi in veritate concessa est.

Verè bona vxor magnum est bonum mariti. Hæc docuit virum suum sanctam vsuram; neque solum diuitem fecit, sed etiã Christianum. Utinam haberet multas imitatrices! Aliæ vxores, vt earum superbiæ satisfiat, coniuges suos, ad fraudes, ad rapinas, ad mille dolos adigunt; furta eorum occultant, distrahunt, dissipant; neque conantur bonis artibus ditescere. Enimuerò blanditijs, aut nequitijs suis corda virorum euertunt, & ad hæreses, aut alios errores, nec rarò ad idola pertrahunt, quod ipsi contigit Salomoni. Non est hoc bonæ vxoris, de qua dicitur, *sanctificatus est vir infidelis, per mulierem fidelem*: quod de S. Cæcilia legimus, quæ maritum suum Valerianum; de Theodora, quæ Sisinnium; de Clotilde, quæ Clodouæum; de Natalia, quæ Adrianum, per preces, per verba, per bona opera, per exempla sancta, conuertit. At maritum habes fidelem? si non potes illum conuertere ad fidem, in quam iam est, conuerte ad iustitiam, conuerte ad misericordiam, conuerte ad charitatem; doce eum dare eleemosynas, nec ei manum iniice dare cupienti, quod multas, prò dolor, auarissimas Orci Nymphas audiuiimus factitare.

Discite hîc & vos pecuniæ sititores, non pluris facere industriam vestram, quàm gratiam diuinam: non magis confidere, in vestro labore, quàm in Dei ope. *Vanum est vobis, ante lucem surgere*, vanum, *tota nocte, laborantes vigilare, & facere operationes in fluminum nauigandorum, aut sudorum aquis multis*; nihil capietis, si Christus non sit vobiscum. *Nisi Dominus adificauerit domum,*

P

mum,

XVI.

I. Cor. 7. 14.

XVII.

Psal. 126. 2.

num, in vanum laborauerunt, qui edificant eam. Hic messor plus cessando melleuit, quàm alij, vsque ad occasum solem, se defatigando. Discite, mortales, inter vera & vana auxilia, discrimen facere. Nolite vobis promittere à mandragoris pecunias; non fert ea radix nummos. Nolite effodere thesauros, quos atri custodiunt canes. Cerberus, non Deus; Gryphes, non Cœlites, habitant in illis hypogæis. Nolite animam vestram vendere tribus Philippæis, Christum triginta argenteis. Non dat Orcus opes, quibus ditescatis. Cum putaueritis vos habere crumenam ære grauem, carbones thesaurus erunt; & sapius stercora, quàm numismata colligetis. Denique, quando nihil acceperitis, cum Pluto, Plutonem estis adoraturi. Deum colite, ille aurum creauit. Ille, cum nemo iuuerit, ditabit. Ille & diuinam virgulam, & auream, sed castam, pluuiam potest è cœlo mittere. Ab illo, tanquam sponsa, arrham accepistis, quidquid habetis. Caue, homo, ne de tua, anima sit illa querela: *Et hac nesciuit, quia ego dedi ei frumentum, & vinum, & oleum, & argentum multiplicauit ei, & aurum, quæ fecerunt Baal, quasi dæmonis, non Numinis dona; ab Inferis, non à Superis impetranda. Si qua re indiges, Patrem adì, non hostem, apud quem, qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli.* Hinc tam multi, ob amissam vnicam vaccam, aut, leue damnum, seipfos suspendunt: verè enim in laqueum diaboli incidunt, quem illis retendit.

Osée. 2. 8.

1. Tim. 6. 9.

CAPVT XIV.

Diuina bonitatis iudicia, in Sacramento Baptismi & Confirmationis gratiaq; diuina, mirabiliter suppeditatis.

I.

Vòd si, iudicio Dei, à pecunijs alijsq; terrenis bonis homines desertissimi tantam habent compensationem, vt vel diuinitus pecuniã iuuentur, vel alia accipiant bona pecunijs longè præstantiora: quid egenti non erit sperandum de cœlestibus thesauris? Inter quos est diuina à Christo promanans gratia, quæ minimè opinantibus atque etiam haud merentibus sæpe affulget & datur; diuinãque Sacramenta, quæ mirabili prouidentia instituta, mirabili-